

Čís. 12100.

Není opodstatněn bezodkladný právní zájem na určení právního poměru (§ 228 c. ř. s.), domáhá-li se žalobce určení, že jeho prohlášení o vzdání se nároků jest neplatné. Téhož výsledku může žalobce dosíci i tím, že podá hned některou ze svých zamýšlených žalob a ve sporu tom vyčká, až žalovaný namítne, že se žalobce oním prohlášením vzdal všech dalších nároků.

(Rozh. ze dne 17. listopadu 1932, Rv I 780/31.)

Žalobkyně domáhala se na žalované záložně, by bylo uznáno právem, že prohlášení žalující strany ze dne 12. března 1929, že po realisaci deposit u žalované strany nemá proti ní žádných požadavků a jiných peněžních nároků a že se dalších svých nároků, pokud by jí snad později z nějakého titulu příslušely, právoplatně vzdává, jest neplatné. Žaloba byla zamítnuta soudy všech tří stolic, Nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Jde o zápornou žalobu určovací podle § 228 c. ř. s., kterou se žalobkyně domáhá určení neplatnosti svého prohlášení ze dne 12. března 1929, že po realisaci deposit u žalované záložny nemá proti ní žádných požadavků a jiných peněžních nároků a že se dalších svých nároků, pokud by jí snad později z nějakého titulu příslušely, právoplatně vzdává. Záporná žaloba určovací slouží k ochraně proti právu, jež odpůrce uplatňuje nebo jež si, ať výslovně nebo mlčky (§ 863 obč. zák.), osobuje a tím současně ohrožuje soukromé právo žalobcovo. (Viz rozhodnutí čís. 9593 sb. n. s.) Nezbytnou náležitostí určovací žaloby jest žalobcův právní zájem, by právní poměr nebo právo nebo pravost listiny byly soudním rozhodnutím najisto postaveny co nejdříve. Otázka tohoto právního zájmu jest otázkou právního posouzení a jest jí zkoumati z úřadu i soudu vyšší stolice. Při tom jest míti na paměti, že ani právní zájem o sobě neodůvodňuje ještě žalobu určovací, ježto zákon žádá nutkový právní zájem, jakž plyne ze slov »co nejdříve«, takže právní postavení žalobce musí býti takové, by brzké, rychlé určení sporného právního poměru nebo práva bylo jediným žádoucím východiskem. (Rozhodnutí čís. 11630 sb. n. s.) Proto možnost žaloby o plnění vylučuje pravidelně žalobu určovací, což však podle stálé judikatury nejvyššího soudu neplatí bez výhrad. Jak bylo podrobně vyloženo zejména v rozhodnutích čís. 4498, 6015, 10.155, 10.233, 10.531, 10.942 a 11.150 sb. n. s., jest totiž určovací žaloba přípustná, ač by bylo lze žalovati i přímo o plnění, zjednávali se jí pevný právní základ pro právní vztahy stran, předejde-li se jí zbytečnému rozmnožování sporů o plnění a sleduje-li tedy svůj samostatný a rozumný účel. V souzeném případě však dovolací soud seznal, že právě tyto předpoklady pro samostatnou žalobu určovací nejsou splněny. Žalobkyně uvedla, že má právní zájem na neprodleném určení neplatnosti svého prohlášení ze dne 12. března 1929

proto, že bude nucena domáhati se na žalované řádného vyúčtování svěřeného majetku a konaných platů, že jí žalovaná poslala nesprávný kontokorent, jehož nesprávnosti musí nyní značným nákladem zjišťovati, že má dále nárok, aby při případném prodeji pozemků, o něž prý se jedná, obdržela od žalované polovinu zisku, a že, předpokládajíc správnost narovnání ze dne 12. března 1929, ústně ujednala, že se vystěhuje z vily. Dále dovozovala, že k uplatnění svých jednotlivých nároků proti žalované bude moci přistoupiti teprve po určení, že její prohlášení ze dne 12. března 1929 není platné, protože jinak by jí žalovaná mohla namítati, že se tímto prohlášením vzdala všech nároků proti ní. Leč, i kdyby bylo žalobní žádosti vyhověno a rozsudkem uznáno, že prohlášení žalobkyně ze dne 12. března 1929 jest neplatné, nebyl by tím ještě zjednaný pevný právní základ pro právní vztahy mezi žalobkyní a žalovanou pokud se týče nároků, jichž se chce žalobkyně budoucně domáhati na žalované, nýbrž byla by tím nanejvýše vyřízena jen jedna z možných námitek, které se žalobkyně obává ve svých budoucích zamýšlených sporech, ale tyto spory samy by tím nebyly nijak zamezeny ani odklizeny. Téhož výsledku, jako touto zápornou žalobou určovací, může žalobkyně dosíci i tím, že podá hned některou ze zamýšlených žalob o plnění — na příklad o vyúčtování svěřeného majetku a konaných platů — a ve sporu tom vyčká, zdali jí žalovaná namítne, že se prohlášením ze dne 12. března 1929 vzdala všech dalších nároků. Jestliže žalovaná tak neučiní, nedojde ani na rozhodování o platnosti či neplatnosti onoho prohlášení. Teprve, kdyby v zamýšleném budoucím sporu žalovaná vznesla námitku právě naznačenou, měla by žalobkyně i možnost, by po případě určovacím návrhem podle §§ 236, 259 c. ř. s. docílila soudního výroku o neplatnosti svého prohlášení, účastného právní moci, tedy téhož výroku, jehož se domáhá touto žalobou. Žalobkyně v tomto sporu ani netvrdila, že žalovaná záložna z prohlášení proti ní uplatňuje nebo si osobuje nějaké právo, jímž jest ohroženo soukromé právo žalobkyně, a že proto má nutkavý právní zájem na požadovaném určení. K tomu jest připomenouti, že vyklizení vily, jež bylo předmětem zvláštního sporu, nemá nic společného s určením neplatnosti prohlášení ze dne 12. března 1929. Z toho všeho plyne, že touto zápornou žalobou určovací není sledován účel obrany proti hrozícímu útoku se strany žalované, nýbrž že žalobkyni jde jen o přípravu k vlastnímu útočnému postupu proti žalované, pro něž si chce určovací žalobou připravit půdu. Takovou žalobou by se tedy nepředěšlo dalším sporům a nelze ani říci, že jest jí sledován samostatný a rozumný účel, takže nižší soudy, zamítнувše ji, posoudily věc po právní stránce správně a dovolací důvod podle § 503 čís. 4 c. ř. s. není opodstatněn.

Čís. 12101.

Nebylo-li ujednáno, v jaké ceně se dává věc na místě placení, není tu právního titulu k nabytí vlastnictví k oné věci věřitelem.

(Rozh. ze dne 17. listopadu 1932, Rv I 819/31.)